

Se je kaj spremenilo?

Dne 21. t. m. se bo v Rimu ponovno sestala komisija, ki jo je bil ustanovil tedanji ministrski predsednik Andreotti z nalogom, da sestavi zakonske predloge za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji. Vest o ponovnem zasedanju te komisije je v resnici presenetila slovensko javnost, saj je znano, da je na zadnji seji vseh pet slovenskih članov (Sirk za SSk, Šiškovič za SKGZ, Spetič in Iskra za KPI in Volčič za PSI), soglasno sklenilo, da se ne bodo udeležili sej, če se vlada prej ne izreče o vsebini obeh poročil, ki sta bili do zdaj ustavljeni in ki si v bistvenih temeljnih vprašanjih odločno nasprotujeta.

Jabolko spora v okviru komisije je predvsem različno tolmačenje italijansko-jugoslovanske osimske pogodbe, ki se v tistih točkah, ki zadevajo zaščito narodnih manjšin, po mnenju italijanskih članov komisije tičejo le Slovencev bivše cone A tržaškega ozemlja, se pravi Slovencev v tržaški pokrajini, in ne celotne slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. V skladu s takim tolmačenjem mednarodne pogodbe so italijanski člani komisije tudi ustavili svoje poročilo, katerega vsebino so slovenski predstavniki odločno zavrnil, saj vsebuje grobo diskriminacijo zlasti na račun slovenskega življa v videmski pokrajini.

Medtem ko pišemo, ne vemo, kako se bodo glede na sklicanje nove seje komisije ravnali njeni slovenski člani, vendar menimo, da bi morali vztrajati pri svojem stališču, razen da se ni medtem v okviru večine komisije nekaj korenitega spremenilo, v smislu, da se celotna narodna manjšina smatra kot ena sama enota, kot je v resnici.

—o—

ZMAGA KONSERVATIVCEV NA PORTUGALSKEM

Na nedeljskih političnih volitvah na Portugalskem je zmaga koalicija sredinskih in desničarskih strank. Ta koalicija ima v novem parlamentu absolutno večino, in sicer 130 od skupnih 250 poslancev. Izid volitev je bil negotov do zadnjega trenutka in za koalicijo so bili odločilni volilni izidi, ki so prišli iz tujine. Prešteti so namreč morali glasove portugalskih državljanov, ki bivajo v tujini. Koalicijo sestavljajo socialni demokrati, socialni-demokratski center, ljudska stranka in reformisti iz socialistične stranke. Socialistična stranka bo imela v novem parlamentu 70 poslancev, komunistična partija pa 48. Novi ministrski predsednik bo po vsej verjetnosti socialdemokrat Francesco Sa' Carneiro.

IRAN V ZAGATI

Brez sence šaljivosti in brez vsakega pretiravanja se lahko reče, da vlada danes Iranu človek, ki je prišel iz 8. stoletja. Zadeva je skoraj neverjetna in bi lahko nudila zanimivo snov kakemu pisatelju fantastičnih romanov kot primer, kako bi lahko kak demagog in verski fanatik iz davnih časov, ki bi ga bogvekakšna čarovnija prebudila od mrtvih, zavladal kaki moderni državi in jo pahnjal za poldrugo tisočletje nazaj v preteklost. Žal pa to ni fantazija, ampak v Homeinijevem primeru čista resničnost. Ta človek se čuti in dejansko tudi je direkten dedič in naslednik arabskih osvajačev, prvih Mohamedovih naslednikov, ki so sfanatizirali arabske nomade in se vrgli z njimi osvajati severno Afriko in Španijo ter dežele Bližnjega in Srednjega vzhoda.

Še pred nekaj leti bi si nihče ne bil mogel niti predstavljati, da bi se lahko zgodilo v Iranu kaj takega. Ta država se je zdela med vsemi državami Bližnjega vzhoda še najbolj modernizirana — razen malega Libanona, ki pa je medtem tudi že podlegel ekstremističnemu fanatizmu in gonu po uničevanju. Iran je bil na poti nagle industrializacije in modernizacije. Z ogromnimi dohodki od svojega petroleja je gradil tovarne, šole, bolnišnice, univerze, moderniziral mesta, promet, upravo in vojsko. Šah je bil sicer vse prej kot vzgled moralnih čednosti in demokratične miselnosti, toda bil je moderen vladar in ne krvolok po modelu turških in arabskih sultanov. V svoji težnji po nagli modernizaciji se je zgedoval po Ataturku, le da je imel na razpolago neprimerno več sredstev kot nekdanji turški reformator, vendar pa tudi manj sreče. Ataturk je namreč izvajal svoje reforme v državi, ki je bila sicer tudi globoko muslimanska, vendar pa je v teku svoje zgodovine absorbirala močne prvine nekdanje bizantinske kulture in etnične elemente nekdanjega civilizirane

ranega bizantinskega prebivalstva Male Azije. Tista dediščina ni bila izgubljena in je olajšala vključevanje Turčije v moderni svet, že pred odstavitvijo zadnjega sultana. Sodobni Turki vplivajo sorazmerno moderno v primerjavi s Perzijci. Nad 700.000 Turkov dela v Nemčiji in njihovo vključevanje v evropske oblike in ritem življenja ne povzroča nobenih težav.

Perzija pa je doživela, če ne upoštevamo invazije Aleksandra Velikega, samo invazije iz arabskega sveta in turškega imperija, nikoli ni oplodila perzijske kulture in miselnosti evropska prosvetljenska in laična miselnost, laična v smislu osamosvojitve religije in države. Obe sta ostali v Perziji povezani in prepleteni v zgodnjem srednjem smislu, kot v času Mohamedovih naslednikov, ki so širili islam z ognjem in mečem. Nič v teku perzijske zgodovine se ni zgodilo, kar bi bilo kdaj temeljito prenovilo duha perzijskega naroda. Modernizacija, ki jo je uvajal šah z dohodki od petroleja, je ostala zunanja, površna. Ko se je pojavil demon iz daljne preteklosti — če ne fizično, pa duhovno — se je zamajala in zrušila nadstava civilizacije, ki jo je zgradil šah s svojimi moderniziranimi ministri in pomočniki. Perzija se je s fanatičnim navdušenjem odločila zanj in za njegovo sveto vojno proti Zahodu, katerega simbol so ji za zdaj Združene države. Seveda pri tem ne smemo pozabiti, da je tudi v Iranu mnogo treznih in normalnih ljudi, morda celo velika večina, toda to so tisti, ki so se dali odriniti v stran in so pasivno prepustili ceste in vladna poslopja, policijske centrale in vojaška poveljstva fanatikom, ki hlepijo po tem, da bi uvedli v državo nov muslimanski srednji vek.

Jasno je, da to ni politika, ampak blodnja, norost, ki je značilna za voditelje sekt.

dalje na 2 strani ■

Stammati na italijansko-jugoslovanskem zasedanju

V Portorožu je bilo zasedanje italijansko-jugoslovanske trgovinske zbornice v Milanu ter jugoslovansko-italijanske trgovinske zbornice v Beogradu.

Minister za zunanjo trgovino Stammati je na zasedanju poudaril, da je zdaj treba v italijansko-jugoslovanski trgovini doseči predvsem tri skupne cilje: povečanje medsebojnih izmenjav, izboljšanje upravne strukture za te izmenjave ter uravnovešanje trgovinske bilance med Italijo in Jugoslavijo. Te cilje je treba postaviti v okvir razvoja celotnega svetovnega gospodarstva, za katero niso preveč ugodna predvidevanja za leto 1980. Slednje je po-

sledica padca povpraševanja po blagu, povečanja omejitev zaradi inflacije, zmanjšanja notranjega razvoja raznih držav ter končno zlasti še petrolejska kriza.

Stammati je nato govoril o prosti industrijski coni, katero predvidevajo osimski dogovori. S to cono so povezana vprašanja ekološkega, industrijskega in gospodarskega značaja. To vprašanje je nadalje treba spraviti v zvezo s sedanjimi pogajanjmi med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Jugoslavijo. Minister je izrekel upanje, da bo sporazum med skupnostjo in Jugoslavijo mogoče skleniti do pri-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 9. decembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojani; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 11.05 »Psiček v prepadu«, Radijska pravljica (Franc Jaza); Radijski oder; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Radio Klopotača«; 15.00 šport, glasba ter neposredni prenos z naših prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 10. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.45 Socialna problematika; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Zakonski tandem; 12.00 »Radio Klopotača«; 12.50 Filmska glasba; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: John Galsworthy: »Temni cvet«; 15.00 Glasbeni ping pong; 15.30 Kratka poročila; 17.00 Kratka poročila; 17.03 Mi in glasba; 17.45 Glasbeni drobiž; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 11. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 Iz arhiva: »Dokaz«, radijska drama. (Giorgio Prosperi - Jadviga Komac); Radijski oder; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Vam še ugajajo? 12.00 Kulturno pismo; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Odraslim prepovedano; 15.00 Rezervirano za...; 15.30 Kratka poročila; 16.00 Kulturne rubrike slovenskih časopisov v Italiji; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Jugoslovanski skladatelj; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Igre o našem pesništvu; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 12. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 »Pod Matajur-jan«; 12.30 Melodije od vsepovsod; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: John Galsworthy: »Temni cvet«; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Naj-novejša izdaja plošč; 16.30 Jugotonov expres; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mladi izvajalci; 17.25 Slavni pevci; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 13. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 Iz arhiva: »Na božjo pot«, radijska igra (Marija Mijot); Radijski oder; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Jugoslovanski pevci; 12.00 Mikrofoni v razredu; 12.40 Sedem not; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Na goriškem valu; 15.00 Mladi pisci; 15.30 Kratka poročila; 16.00 »Dvigljena zavesa«, gledališki trenutek doma in drugod; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 14. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 Iz naših oddaj; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Orkester Glasbene matice in pianistka Neva Merlak pod vodstvom Borisa Švare; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Domače popevke; 12.00 Čertkova srečanja; 12.20 Pesmi brez besed; 13.00 Poročila; 13.15 Revija »Ceciljanka 79«; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: John Galsworthy: »Temni cvet«; 15.00 Po končani univerzi; 15.30 Kratka poročila; 16.00 Mikrofoni v razredu; 16.40 S pesmijo po svetu; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni dogodki in monografije; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 15. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Na poti v Acapulco«, radijska drama. (Chris Barnard - Nada Konjedic); Radijski oder; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Bom naredi stždice, čier so včas b'le, glasnik Kanalske doline; 12.30 Pesem poje o...; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Vse lepo, vač Peter! 15.30 Kratka poročila; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 »Odlučitev«, drama v dveh dejanjih (Jože Zemljan); Izvedba: »Amaterski oder Prosek«; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

IRAN V ZAGATI

■ nadaljevanje s 1. strani

Taka blodnja se ne more končati drugače kakor z nesrečo za narod in skupine, ki se pasivno prepusti vodstvu takih fanatikov, lahko pa tudi za druge. Primerov za to bi lahko navedli obilo. Homeinijeva blodnja po bo verjetno trajala manj časa, kot so trajale druge, ne samo zaradi njegove starosti, ampak tudi zaradi njegove popolne norosti. Izzval je največjo silo sveta in to brez opravičila. Pravica ni na njegovi strani. Dokazal je popolno nesposobnost za vladanje in za razumevanje modernega sveta, kakor bi bil v resnici po ča-

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi čedalje večjih tiskarskih stroškov smo sklenili nekoliko povišati naročnino za leto 1980. Letna naročnina bo od 1. januarja leta 1980 dalje znašala 10.000 lir. Za inozemstvo bo letna naročnina znašala 12.000 lir. Prepričani smo, da bodo naši naročniki upoštevali naše težave in nam kljub podražitvi ostali zvesti kot doslej.

UPRAVA NOVEGA LISTA

rovni oživel mrtvak iz srednjega veka. Zapeljal je iranski narod in državo v zagato, iz katere se gotovo ne bosta mogla rešiti brez škode in sramote. Samo blaznež si lahko predstavlja, da bodo Združene države trpele tako izzivanje, zasramovanje in ogražanje življenj svojih diplomatskih predstavnikov, ne da bi prej ali slej, v trenutku, ki se jim bo zdel primeren, reagirale kar najbolj odločno in naglo. Gotovo je, da bodo prej poskušale doseči izpolnitev svoje zahteve po izpustitvi osebja, ki je bilo vzeto za talce, po mirni poti. Toda če Homeini ne bo pristal na to — in za zdaj ne kaže, da bi bil pripravljen storiti kaj takega — bodo nedvomno udarile.

Marsikdo se boji, da bi moglo to pahniti svet v tretjo svetovno vojno. To ni izključeno, vendar ni verjetno, kajti Sovjetska zveza gotovo ne bo tvegala vojne proti Združenim dr-

žavam in njihovim številnim zaveznikom zaradi iranskega norca, ki ji v nobenem pogledu ne more biti blizu, niti kot muslimanski verski fanatik niti kot sovražnik mednarodnega sožitja, ki je Sovjetski zvezi potrebno, če se noče znajti v vlogi oblegan trdnjave. Nedvomno ji prija, da imajo Združene države težave, toda nerealno je presojati, da bi Sovjeti izkoristili priložnost za vojno proti Zahodu, za vojno, v kateri si ne morejo obetati zmage, ampak kvečjemu razkroj svoje lastne države, sestavljene iz desetine narodov, ki si želijo svobodo in neodvisnost, če ne celo uničenje sveta. Pač pa je prisoditi Homeiniju, da je pripravljen povzročiti tudi uničenje človeštva, rajši kot da bi popustil. Na srečo pa kljub vsemu velikih sil le ne vodijo norci.

Pač pa si niti Vzhod niti Zahod po zadnjih izkušnjah v Afriki in Južni Aziji ne bi smela delati več iluzij o tamkajšnjih režimih. Iz vzrokov, ki jih tu ne moremo navajati — to bomo storili kdaj drugič — se je tam že začela zagrizena vojna proti celotni beli kulturi in civilizaciji ter proti zahodnim državam še posebej, vojna, ki še ni zadobila oblike oboroženega spopada samo zaradi tehnične šibkosti in zaostalosti tretjega sveta. Poraz Homeinija pa bo morda služil kot poučen ekzemplar za ves tretji svet, da nihče ne more danes nekaznovano izzivati in prezirati zahodnega sveta, ki je pogoj za obstoj in uspevanje vseh drugih.

—o—

STAMMATI NA ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKEM ZASEDANJU

■ nadaljevanje s 1. strani

hodnjih šestih mesecev, ko bo Italiji s prvim januarjem pripadlo predsedstvo ministrskega sveta Evropske gospodarske skupnosti.

Stammati je omenil še delovanje italijansko-jugoslovanskega odbora za gospodarsko in industrijsko kooperacijo ter blagovne liste za obmejno trgovino. Glede blagovnih list je priporočil, naj bi našli sredstvo upravnega značaja, zaradi katerega ne bi bilo treba list stalno predlagati parlamentu.

ENI in saudski petrolej

Državna petrolejsko družba Saudske Arabije »Petromin« je ustavila dobavo petroleja družbi »AGIP«, ki spada v skupino ENI.

Družba Petromin je vodstvu ENIja poslala brzojavko, v kateri graja dejstvo, da so se v italijanskem in mednarodnem tisku razširile govorice in natolčevanja, ki so povzročila hud škandal ter vanj neposredno ali posredno zapletli tudi družbo Petromin in Saudsko Arabijo. Po zadnji pogodbi bi družba Petromin morala dobaviti Italiji v dveh letih in pol 12 milijonov ton petroleja.

Medtem je minister za državne soudeležbe Lombardini zahteval preklic mandata predsedniku ENIja socialistu Mazzantiju v zvezi s škandalom o podkupovanju pri nakupih nafte v Saudski Arabiji.

Prekinitev dobav družbe Petromin se tiče pogodbe, katero je ENI podpisal 12. junija glede katere je izbruhnil omenjeni škandal o pod-

kupovanju. Po tej pogodbi bi moral Petromin dobaviti AGIP-u 2 milijona in pol ton petroleja v drugem polletju 1979, 5 milijonov ton v letu 1980 ter pet milijonov ton v letu 1981. Gre za prvo dobavo saudskega petroleja neposredno italijanski državni družbi AGIP. Saudska Arabija je največji dobavitelj petroleja italijanskemu tržišču, vendar ga prodaja nasplošno preko mednarodnih družb. Lani je Italija uvozila iz Saudske Arabije preko 22 milijonov ton petroleja ali 20,7 odstotka vsega petroleja.

Sporazum med ENIjem in Petrominom bi moral še bolj povečati uvoz saudskega petroleja ter odpreti ENIju nov uvozni kanal. Nekaj petroleja je AGIP po omenjenem sporazumu že uvozil. Prekinitev dobav neposredno AGIPu ne bi smela vplivati na tradicionalni izvoz saudskega petroleja v Italijo preko mednarodnih družb.

Pred občnim zborom ZSŠDI

Vse kaže, da so se zadnje čase spet razburkale vode okrog naše zamejske športne politike. Glavno vprašanje se prej kot slj. vrti okrog nogometa, oziroma okrog vključevanja igralcev italijanske narodnosti v slovenske ekipe. Do danes smo slišali že veliko mnenj, ki pa so si v glavnem bila popolnoma nasprotna. Eni so vključevanje sprejemali kot nujo, da lahko društvo sploh razpolaga z ekipo ali da lahko dosega povoljne rezultate, drugi pa so v tem videli odstopanje od načel, na katerih je temeljila ustanovitev slovenskih zamejskih športnih društev. Novi list je v občasnih člankih, ki so obravnavali to problematiko, zavzel stališče proti vključevanju igralcev italijanske narodnosti, ki lahko društvo odvrnejo od končnega cilja, to je nuditi možnost domači mladini, da se tudi športno udejstvuje v domačem okolju in da tudi preko športa krepimo svojo narodno zavest.

Naša športna društva, predvsem tista, ki se ni- so ukvarjala z nogometom, so že od vsa- ga začetka čutila potrebo po skupni organizaciji, saj smo po prvih letih elana in kampanilizma, ki so ga povzročale Slovenske športne igre, kmalu uvideli, da so težave izredne in izkušnje bolj piškave. Zato je spontano, čeprav med politikami, kot je med nami v navadi, bila ustanovljena ZSŠDI, ki naj bi povezovala razna društva, skrbela za vzgojo kadrov, dajala smernice in neke opozarjala na odstopa od splošnih načel, ki naj bi torej težila po cilju, kako izboljšati in prevetriti ves naš šport. Cilji so bili brez dvoma zelo ambiciozni, zato pa pobudnikom ni manjkalo dobre volje.

Potem ko se je sklenilo, da se Zveza vključi v SKGZ, se je bilo nujno soočiti z nogometom. Spomniti se moramo, kakšna je bila takrat miselnost vseh naših nogometnih delavcev, saj mislim, da takrat nismo imeli niti enega samega slovenskega igralca, vsak zaselek pa je tekmoval s sosedi, da bi imel samostojno ekipo, tudi če v sami vasi ni bilo mladine niti za odbojbarski team. Na živahnih se- jah se je od načelnih, popolnoma odklonilnih stališč prešlo do soočenja z realnostjo, ki naj se v nekajletnem načrtu prilagodi končnim ciljem zamejskega športa. Dejansko pa je šlo nekoliko drugače, saj med nogometaši ni bilo popolnega od- ziva. Razen redkih izjem je vsa preveč športnikov

saj je bila in je še skoro edina skrb vseh le re- zultat.

Do podobnih odstopov je prihajalo tudi v dru- gih športnih panogah, kjer so vedno nastopali iz- ključno domačini. Ta pojav pa je kmalu skopnel, saj so društva, ki so ga poizkusila, drago plačala te izkušnje. Naj le omenim velike polemike in krize pri Borovi košarki, ko je treniral sicer odlični in naš velik prijatelj prof. Mari, ali še v čjo krizo z dejanskim izginotjem namiznoteniške sekcije pri Sokolu, ko je v ekipo pristopil Peterlini.

Vse kaže, da se je velik del naših športnih de- lavcev zavedel te nevarnosti in skušal popraviti napake ter ponovno speljati naš šport na tisti tir, ki edini jamči naši mladini treninge in nastope v pravem domačem okolju. Tega se žal niso zaveda- la društva, ki se bavijo z nogometom, verjetno ker sama publika (brez dvoma najštevilnejša, tudi za manj kvalitetne tekme) za vsako ceno zahteva le rezultat. Priča smo bili ne kakemu združevanju raz- položljivih sil, ampak celo ustanavljanju novih no- gometnih ekip. Tako razpolaga danes naša skup- nost le v tržaški okolici vsaj s sedmimi nogomet-

nimi društvi, kar je za število vseh prebivalcev tržaške okolice odločno preveč, kaj šele, če to pri- merjamo s prisotnostjo naše manjšine. Glavni cilj vseh pobudnikov te športne politike je le čimboljša uvrstitev oziroma da se bo ekipa uvrstila pred slo- venskim konkurentom. Mnenja smo, da tudi naša sredstva obveščanja imajo za to del odgovornosti, saj smo stalno priča raznim lestvicam med sloven- skimi ekipami ali med raznimi slovenskimi derbiji. Jasno je, da je to želja vseh nogometnih navijačev, zato pa ugotavljamo, da smo morda vsi premalo naredili, da bi te navijače prevzgojili. Ustvarili smo si dobro košarkarsko in odbojbarsko publiko, za- kak torej ne bi vsaj skušali preusmeriti nogomet- na ga kampanilizma?

Prepričani smo bili in smo še, da je to eden osnovnih ciljev ZSŠDI, saj se je Zveza s tem, da je vstopila v SKGZ, dejansko obvezala, da bodo sa- ma in njene članice skrbale za utrjevanje narod- ne zavesti in da se bo borila proti raznarodovanju. Prepričani smo, da se danes v nogometu to ne dogaja. Mar ne bi bilo pametno, da bi morda tudi iz mestoma žolčne polemike, kateri smo sledili v Primorskem dnevniku, skušali priti do pozitivnih zaključkov, o katerih naj bi se izrekel prihodnji občni zbor ZSŠDI. To naj bo naš skromen pri- spevek!

Športnik

Ob 80-letnici dr. Iva Juvančiča

V prostorih Goriškega muzeja v gradu Kromberk pri Novi Gorici so v ponedeljek, 3. t. m., predstavili novo številko zbornika »Goriški letnik«, ki je tokrat posvečen 80- letnici znanega primorskega kulturnega de- lavca, vzgojitelja in zgodovinarja dr. Iva Juvančiča. Slovesnosti, na kateri je bil pri- soten tudi jubilar, so se udeležili številni predstavniki kulturnega in političnega živ- ljenja iz Slovenije in iz zamejstva. O živ- ljenju in delu dr. Iva Juvančiča je spre- govoril ravnatelj Goriškega muzeja, zgo- dovinar Branko Marušič, pozdrave in voščila zamejskih Slovencev pa je jubilarntu posre- doval predsednik SKGZ Boris Race.

V zgodovini primorskih Slovencev je dr. Ivo Juvančič vsekakor markantna o- sebnost. Po dovršeni teološki fakulteti na univerzi v Innsbrucku je namreč postal podravnatelj škofijske gimnazije (malega semenišča) v Gorici, kjer je po prizadeva- njih in zavestnih odločitvah slovenskih pri- morskih duhovnikov študiralo na stotine in stotine slovenskih fantov iz tedanje gori- ške nadškofije in tedanje tržaško-koprske škofije. Tako je sredi najhujšega razdob- ja italijanskega fašizma bila stotinam in stotinam slovenskih primorskih fantov da- na vsaj skromna možnost, da so se po zaslugi dr. Iva Juvančiča in njegovih slo- venskih kolegov v profesorskem zboru ško- fijske gimnazije seznanjali z osnovami slo- venske kulture in se mogli vzgajati v slo- venskem duhu, kar jim je omogočilo, da so v ogromni večini ostali zvesti svojemu narodu. V sodobni slovenski zgodovini se po našem mnenju premalo poudarja ter zlasti premalo proučuje velika vloga, ki jo je za časa fašizma opravila škofijska gim- nazija v Gorici za obstoj našega slovenske- ga ljudstva, saj je skozi tisto, še danes mo- gočno stavbo na goriškem gričku šlo ve- liko slovenskih primorskih dijakov, od ka- terih se je manjšina odločila za duhovski

stan, večina izbrala drugačno pot, skoraj vsi pa so bili za zmeraj »zaznamovani«, kar zadeva zvestobo svojemu narodu.

Dr. Ivo Juvančič je kot podravnatelj, kot široko razgledan človek in ne nazadnje tudi zaradi svojega zares gosposkega rav- nanja imel velikanski vpliv na slovenske dijake, ki so tako mogli uspešno kljubova- ti takratni uradni cerkveni »liniji«, ki je čedalje bolj težila po odpravljanju dijako- ve osebnosti in po vedno večjem uniformi- ranju, kar naj bi omogočilo oziroma pospe- šilo raznarodovanje. Ta »linija« ni v resni- ci v goriškem malem semenišču, oziroma škofijski gimnaziji nikdar prodrla, niti po- tem, ko je dr. Juvančič nekaj let pred iz- bruhom vojne moral zapustiti odgovorno mesto podravnatelja in je bil le profesor v takratnem goriškem centralnem semeni- šču, se pravi v teologiji.

Svojemu osnovnemu prepričanju je dr. Juvančič ostal zvest tudi med vojno vi- hro in ima skupno z ogromno večino sloven- skih primorskih duhovnikov veliko zaslu- go, da Primorska po kapitulaciji Italije le- ta 1943 ni doživela tragedije, kot jo je žal takratna, tako imenovana Ljubljanska po- krajina.

Po vojni je dr. Juvančič zapustil Go- rico in se odločil za novo življenjsko pot. Z Gorico in Primorsko pa je kljub temu o- stal tesno povezan, saj je predvsem njima posvetil vse svoje sile, ko je proučeval nju- no predvojno, medvojno in povojno zgo- dovinu, pri čemer so prišli do izraza njegov znanstveni pristop, njegova natančnost, njegova izredna marljivost ter seveda nje- gova široka razgledanost.

Tudi naš list dr. Ivo Juvančiču ob nje- govem visokem življenjskem jubileju iskre- no čestita in mu želi, da bi ob trdnem zdravju mogel uresničiti svoje načrte in s tem še dalje prispevati k vsestranski kul- turni rasti slovenskega naroda.

Dekliški zbor Devin in Kulturni krožek Devin - Štivan prirejata v nedeljo, 9. t. m., ob 16. uri, v dvorani Motela AGIP v Devinu

KONCERT

Mešanega pevskega zbora iz Nove Gorice. Dirigent prof. Stefan Mauri.

V pozdrav bo zapel Dekliški zbor Devin pod vodstvom Hermana Antoniča.

Vstop prost. Vljudno vabljeni.

stalo ob strani. Spomnimo se le slabo obiskanih, a izredno kakovostnih predavanj ali seminarjev no- gometnih izvedencev iz domovine. Med izjemami so prednjačila tista društva, ki so delovala predvsem v slovenskem okolju (Primorec, Gaja, Breg itd.). Edino načelo, ki je bilo sprejeto od vseh članic ZSŠDI, je bilo to, da se bo skušalo iz leta v leto manjšati število tujerodcev v slovenskih ekipah. Tega se na žalost skoro nihče v praksi ni držal,

80-LETNICA ANDREJA KOBALA

V nedeljo, 2. t. m., je bila v prijaznem in tipičnem slovenskem lokalu v Jamljah pristrčna proslava osemdesetletnice znanega pisatelja Andreja Kobala, znanega predvsem po dveh knjigah svojih spominov na dogodivščine lastnega življenja, zlasti še med drugo svetovno vojno in tik po njej. Knjigi sta izšli pred časom pri Goriski Mohorjevi družbi in sta pomenili prava betssellerja v naših razmerah. Sicer pa piše Kobal že pol stoletja. Še kot mlad fant, ki je komaj dokončal osnovno šolo, se je izselil v Združene države in tam dokončal srednje in višje študije, poleg tega, da si je moral služiti vsakdanji kruh. In ne samo to, postal je šele sredi ameriškega življenja slovenski pisatelj, kar je edinstven primer in bo tak tudi po vsej verjetnosti ostal.

Jubilantu na čast so spregovorili mnogi prijatelji. Nekateri so naglašali jubilarstvo zvestobo slovenstvu, drugi njegove zasluge za slovensko domovino v težkem času druge svetovne vojne, kar mu je omogočal njegov visoki položaj v ameriški administraciji, in spet drugi njegovo svetovljanstvo, ki je tudi izjemna odlika v slovenskih literarnih razmerah, ki so se vedno bolj ali manj zapirale pred svetom. Ravno zato so naši avtorji tako gojili domačijstvo in lokalni mlaje. Iz Kobalovih del pa veje poleg ljubezni do njegove ozemeljsko nevelike, pa vendar velike domovine tudi dih širnega sveta, vonj drugih celin.

Ni mu bilo dano, da bi se ves posvetil literaturi, v kateri bi bil sicer gotovo dosegel še mnogo višji vzpon, pokazal in dokazal pa je, da je resnična kvaliteta, tudi v literaturi, ne samo sad talenta, ampak tudi plod intelekta in tudi ljubezni do lastnega naroda.

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Giuseppe Berto

NEZNANI BENEČAN

igra v dveh delih

V nedeljo, 9. decembra, ob 17. uri v gledališču »F. Prešeren« v BOLJUNCU

Abonenti, ki so bili v lanskoli sezoni prikrajšani za nekatere predstave, dobijo pri blagajni brezplačno vstopnico.

—O—

Vsevolod Mejerhold in Jurij Bondi

ALINUR

mladinska igra v dveh delih

V ponedeljek, 10. decembra, ob 10. uri in v torek, 11. decembra, ob 10.30 v gledališču »F. Prešeren« v BOLJUNCU.

Slovenska skupnost za zahodni Kras

V Soščevi dvorani na Proseku se je 28. novembra letos sestala sekcija SSK za zahodni Kras. Na dnevnem redu so bila med drugim važna vprašanja, ki zadevajo tržaški občinski regulacijski načrt in s tem povezana gradbena dovoljenja ter izvolitev štirih delegatov, ki bo-

V drugem delu sestanka se je razvila živahna debata o delovanju Slovenske skupnosti med našim ljudstvom, o njenih stikih z drugimi strankami ter s SKGZ in SSO, o čim tesnejših stikih z matično domovino.

Sekcija SSK za zahodni Kras je nato izvolila štiri delegate, ki bodo prisotni z aktivno volilno pravico na prihodnjem pokrajinskem kongresu tržaške Slovenske skupnosti.

—O—

Prejeli smo

Položaj SSG v Trstu

Slovensko stalno gledališče je prejelo uradno obvestilo, da je v senatu ustavljena razprava o zakonskem osnutku št. 71 o kritju dolgov SSG in rednem letnem finančnem prispevku. O zakonskem osnutku je že večkrat razpravljala pristojna senatna komisija, v kateri je predstavnik vlade doslej vedno dal pozitivno mnenje, na zadnji seji, 20. novembra 1979, pa je pristojni minister izključil možnost ugodne rešitve in se je omejil na obljubo, da bo skušal zahteve vključiti v redni proračun.

Položaj slovenske gledališke hiše v Italiji se torej ne bo v kratkem rešil, prav obratno: vest grozi z novimi, še hujšimi nevarnostmi. Gledališče namreč razpolaga z rednimi sredstvi, dotacijami in posojili, s katerimi bo lahko krilo redno delo samo do konca januarja prihodnjega leta, nato pa ostaja proračun povsem odkrit in torej grozi nevarnost, da ne bo več dovolj sredstev niti za redne prejemke umetniškega in drugega osebja.

Zato stališče vladnih predstavnikov v Rimu zelo resno zaskrbljuje, saj gre za usodo osrednje kulturne ustanove Slovencev v Italiji, katere vloga je neprecenljiva za obstoj in duhovno rast slovenske narodnostne skupnosti in ki je tudi izredno dragocen aktivni dejavnik razvijanja duhovnih vezi med italijanskim in slovenskim kulturnim svetom, še zlasti pa ploden posrednik kulturnih dobrin prek odprte italijansko-jugoslovanske meje.

Slovensko stalno gledališče poziva vso slovensko in demokratično italijansko javnost, matični narod in matično državo, da podpro zahtevo po dokončni zakonski rešitvi problema gledališča. Upravi svet gledališča se je sestel na izredni seji v sredo, 5. decembra, in proučil nastali kritični položaj.

—O—

Glas ŠK Kras

Izšla je prva številka ciklostiliranega lista »Glas ŠK Kras«, ki na naslovni strani pravi, da je periodično glasilo o telesno-kulturni dejavnosti v zgornji in repentabrski občini. Odbor ŠK Kras v »uvodni misli« med drugim poudarja, da bo glasilo obveščalo članstvo in ostale prebivalce občin Zgonik in Repentabor o delovanju krožka, ter hkrati izražalo željo, da bi list postal sredstvo, »preko katerega naj bi se razvijala poglobljena razprava tako o vprašanjih, ki zadevajo telesno kulturo, kot o širših družbenopolitičnih vprašanjih«.

Prva številka glasila obsega 16 strani. Njegov urednik je Boris Simoneta, v uredniškem svetu pa so Igor Milč, Bogdan Ravbar, Sonja Rebula, Zvonko Simoneta, Zdravko Skupek, Majda Stubelj in Nadja Škabar.

Kulturno združenje MOST

priredi v torek, 11. decembra, ob 20.15 v Mali dvorani Kulturnega doma večer namenjen

PESNIŠKI ZBIRKI PENTAGRAM
EDVARDA KOCBEKA

Zbirko, ki zajema pesnikovo partizansko obdobje, ki je kot dvojček enako genijalna kot Groza, bo razčlenil Taras Kermauner. Ker je večer namenjen obmem 75-letnici tega velikega Slovenca, so toplo vabljeni vsi tisti, ki želijo počastiti avtorja, ki je zagotovil svojo prisotnost na večeru.

do na bližnjem pokrajinskem kongresu SSK zastopali to področje.

V začetku sestanka so se prisotni spomnili 70-letnice somišljenika Milka Cibica in mu zaželeli še vrsto zdravih in delavnih let.

V diskusiji o občinskem regulacijskem načrtu je prišla do izraza zahteva, da se ne razlašča več niti meter naše zemlje, ne za druge ne za druge storitve, še najmanj pa za »barkovljansko vpadnico«, ampak da se omogoči domačinom gradnja hiš na njih zemljišču, kjerkoli je to mogoče.

Poudarjena je bila nadalje skrb glede prodaje zemlje, ki gre večinoma v tuje roke. Zato je sekcija SSK za zahodni Kras mnenja, naj naši ljudje nikar ne prodajajo svoje zemlje, ampak da jo skrbno čuvajo zase in za svoje potomce.

SLOVENSKA MAŠA V MILANU

Slovinci, ki živijo v Milanu in Lombardiji, sporočajo, da bo prihodnja sv. maša v nedeljo, 16. decembra 1979, ob 16. uri v cerkvi sv. Tomaža - ulica Broletto. Sledilo bo prijetno srečanje v bližnji dvorani. Za informacije telefonirajte na štev. 02/872990 ali 0332/283401.

Nasvidenje.

Zaključna prireditev
ob Mednarodnem letu otroka

V nedeljo, 9. decembra, se slovesno zaključijo praznovanje Mednarodnega leta otroka, ki ga je priredilo društvo SLOKAD.

V Kulturnem domu v Trstu bo ob 16. uri zaključna prireditev. Nastopilo bo 9 skupin otrok s prizori iz otroškega življenja, trije otroški zbori bodo ob diapozitivah in spremni besedi osvetljevali te prizore in osveščali občinstvo o odgovorni nalogi družine in družbe do otrok. Ob koncu bo Miklavž obdaril vse sodelujoče otroke z lepim in koristnim spominom ter nagradil najlepše literarne in slikarske izdelke, ki so jih otroci pripravili v teh treh tednih praznovanja.

Isti dan bo v Kulturnem domu razstava slikarskih izdelkov, ki jih je ocenila posebna komisija.

Vabila za prireditev naj starši dvignejo pri osebah, ki so vodile otroke v pobudah mednarodnega leta otroka. Otroci, ki ne nastopajo na odru, naj bodo ves čas pri starših, da bo zagotovljen red. Ne pozabimo, da je pri vseh pobudah, ki jih je priredilo društvo Slokad sodelovalo nad 800 otrok.

Prva seja Škofijskega pastoralnega sveta

Kot smo že poročali v eni izmed zadnjih števil, je prišlo pred kratkim do ustanovitve Škofijskega pastoralnega sveta v goriški nadškofiji. Prvo zasedanje tega posvetovalnega organa je bilo v nedeljo, 25. novembra, v zavodu Sv. Družine, kjer so se zbrali izvoljeni predstavniki pastoralnih področij, katoliških organizacij, katoliškega tiska, redovnikov in

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Cenjene naročnike obveščamo, da sta se uredništvo in uprava Novega lista preselila v Ulico Valdirivo 36, prvo nadstropje, tel. 60824.

redovnic in še nekateri, ki so po svojih funkcijah člani pastoralnega sveta. Slovenci imamo v tem organu precej številno zastopstvo, ki ga sestavljajo sledeče osebe: Marilka Koršič, Gregor Pertot in Karlo Mučič kot zastopniki slovenskega področja, ki so bili neposredno izvoljeni na zadnjem sestanku slovenskih župnij. Ostali člani pastoralnega sveta pa predstavljajo katoliške organizacije in tisk, in sicer Bernard Špacapan za skavte, Kazimir Humar za katoliški tisk, Valentina Rupnik kot zastopnica redovnic v škofiji; v pastoralnem svetu bosta še msgr. Oskar Simčič kot škofov vikar in Marjan Komjanc, dekan in predsednik slovenskega področja.

Prvo zasedanje škofijskega pastoralnega sveta se je začelo z bogoslužno besedo pod predsedstvom nadškofa msgr. Petra Cocolina,

ki je v svojem govoru poudaril pomen ustanovitve pastoralnega sveta, kar predstavlja novost za goriško Cerkev in vse, ki v njej delujejo. Ta organ gotovo ni zgolj formalnost, saj bo nadškof v svojih bodočih odločitvah moral upoštevati sklepe in mnenje pastoralnega sveta; da bo ta deloval učinkovito, pa je odvisno tudi od vseh njegovih članov. Nadalje je nadškof omenil tudi prisotnost Slovencev v goriški nadškofiji in podčrtal, da obe narodni skupnosti imata enake pravice in enake dolžnosti in da se bodo slovenski zastopniki lahko posluževali slovenskega jezika v svojih posegih. Tudi g. nadškof je izrekel pozdravne besede v slovenščini.

Sledile so volitve tajnika in izvršnega odbora, ki ga sestavlja štirinajst članov. Za tajnika je bil izvoljen upokojeni šolnik Bruno Gabas iz Aiella, med ostalimi člani je bila izvoljena Marilka Koršič-Čotar. Poleg laikov bodo člani izvršnega odbora še Renzo Boscarol za duhovnike, Annarita Riello za redovnice in Giovanni Favaro za redovnike. Prva seja novoustanovljenega pastoralnega sveta bo 25. januarja, izvršni odbor pa se bo še predhodno sestel.

—o—

PAPEŽ IN VZHODNA CERKEV

Med nedeljskim nagovorom na vernike na trgu sv. Petra v Rimu se je Janez Pavel II. zahvalil turški vladji za gostoljubnost, ki je bil deležen med svojim nedavnim potovanjem. Sveti oče je poudaril vlogo vzhodne Cerkve za pokristjanjenje Slovanov. Spomnil je zlasti na sveta brata Ciril in Metod, ki sta na vabilo kralja Rastislava prispela na Moravsko in misijonarila med Slovani.

Novo tajništvo Slovenske skupnosti v Nabrežini

Prejšnji četrtek se je sestel na prvi seji novoizvoljeni odbor sekcije Slovenske skupnosti za občino Devin-Nabrežina. Za tajnika sekcije je bil potrjen Orlando Žbogar. Odbor je posvetil največjo pozornost dogajanju v občinskem svetu kjer na zadnji seji nista bila potrjena dva odborova sklepa, ki se tičeta urbanistične problematike. V tej zvezi je odbor sekcije Slovenske skupnosti za Devin-Nabrežino ugotovil, da je splošna politična linija stranke jasna, saj je svetovalska skupina Slovenske skupnosti že maja lani vložila v občinskem svetu resolucijo, v kateri je zahtevala spremembo občinskega regulacijskega načrta ter zmanjšanje naselitvene zmogljivosti, tako da se ne bo prizadela narodnostna sestava prebivalstva, ter zagotovitev naravnega razvoja v zgornjem predelu občine. Svetovalska skupina Slovenske skupnosti — nadaljuje tiskovno poročilo — ni potrdila odborovih sklepov, ter o njuni vsebini ni bila pravočasno obveščena in ker se ni strinjala z načinom, kako je odbor uredil finančno plat sklepov. Odbor sekcije Slovenske skupnosti za občino Devin-Nabrežina je zato priporočil svoji svetovalski skupini, naj od občinskega odbora zahteva, da se nemudoma skliče seja občinskega sveta, da se čimprej sporazumno sprejmejo ukrepi, ki so potrebni, da se urbanistični problemi v občini uredijo v sklad z že odobrenimi dokumenti. Odbor sekcije odločno odklanja vsakršna natolcevanja in pri tem opozarja, da utegne demagoška kampanja proti Slovenski skupnosti imeti nepopravljive posledice za slovensko prebivalstvo v občini Devin-Nabrežina.

PO NAPADU V MEKI

Minister za informacije Saudske Arabije Mohamed Abdo Yamani je zanikal vesti, po katerih naj bi po napadu na veliko mošejo v Meki prišlo do izgrediv in neredov tudi v drugih krajih države. Yamani je dalje povedal, da bo saudska vlada objavila vse podatke o napadu na veliko mošejo ko bo vojska strla upor gverilcev, ki se skrivajo v podzemskem labirintu v mošeji. Vojska skuša še dva dni prisiliti preživele teroriste k predaji s solzilci. Glasnik opozicijske organizacije zveze narodov Arabskega polotoka je povedal, da je v podzemlju mošeje še približno 260 gverilcev, ki se nočejo predati. Napad na mošejo se je pričel 20. novembra. Gverilci so imeli doslej 600 mrtvih, okrog sto pa jih je zbežalo. Vojska naj bi v spopadu zgubila vsaj tisoč mož.

BASKOVSKI SEPARATISTI

Baskovska separatistična organizacija ETA je v svojem poročilu za tisk zanikala vesti, češ da so v teku pogajanja s špansko vlado za izpustitev na svobodo poslanca Rupereza, ki je bil ugrabljen pred tremi tedni. Baskovska separatistična organizacija v svojem poročilu pravi, da so se do zdaj številne osebe in organizacije ponudile za posredovanje, a da je ETA te ponudbe zavrnila, češ da niso nudile zadostnih jamstev. Dva lista, ki izhajata v mestu Bilbao, sta pisala, da bo v kratkem izpuščen na svobodo poslanec demokratičnega centra Ruperez, ki je med drugim eden tesnih sodelavcev ministrskega predsednika Suarezja.

Slovenski sindikat za krepitev naših šol

V petek, 30. novembra, je bil v učilnici učiteljskega »S. Gregorčič« 16. redni občni zbor Sindikata slovenske šole v Gorici. Udeležilo se ga je nad sto članov sindikata, ki so vsestransko pozitivno ocenili delovanje v zadnji dveletni mandatni dobi. Predsedoval je prof. Karlo Černic, glavno poročilo pa sta imela predsednik prof. Albin Sirk in tajnik prof. Marjan Bednarik. Iz posegov je bilo razvidno, da je delovanje sindikata bilo osredotočeno na močno razvejano dejavnost; v to spadajo stalni stiki s tržaškimi kolegi in s sindikalnimi delavci v Novi Gorici in pa skrb ter zavzetost za krepitev in rast slovenske šole v zamejstvu. Osrednje zanimanje pa je bilo vprašanje globalne zaščite Slovencev v Italiji, reforma višje srednje šole, gradnja slovenskih šol v Gorici, samostojni šolski okraj, priznanje diplom, ki jih naši dijaki dosežejo na šolah v Sloveniji. Sindikat slovenske šole je kakor vsa prejšnja leta skrbel tudi za poklicno izobraževanje naših profesorjev in učiteljev, s tem da so se udeleževali raznih seminarjev v Sloveniji (v teku je na primer seminar slovenskega jezika v Novi Gorici, medtem ko že sedaj zbirajo imena tistih, ki bi želeli obiskati seminarje v Ju-

goslaviji prihodnje leto). Pred leti je sindikat organiziral v Gorici vrsto poklicnih seminarjev, ki pa so odpadli, ker so za organizacijo le-teh pristojni zavodni sveti in didaktična ravnateljstva. Sindikat ima svoje predstavnike tudi v komisiji za slovenske šole pri delnem uradu za šolstvo, kjer sta prisotna tudi predsednik in podpredsednik SSS. Nadalje je bil govor o sodelovanju slovenskega sindikata v okviru šolskih komisij skupno z drugimi sindikalnimi organizacijami. Pred volitvami novega odbora je bilo na dnevnem redu še blagajniško poročilo, ki ga je podala učiteljica Adriana Dornik, poročilo nadzornega odbora pa je imel prof. Miladin Černe. Pozdrave sorodne tržaške organizacije sta posredovala učitelj Marko Paulin in prof. Samo Pahor, ki je tudi član vsedržavnega šolskega sveta. Po sprejetju nekaterih sprememb pravilnika so bile na dnevnem redu volitve novega odbora, ki ga sestavlja petnajst članov in sicer: Albin Sirk, Marjan Bednarik, Marjan Vončina, Nevica Budal, Karlo Černic, Ivan Bratina, Ivo Češcut, Vera Češcut, Kazimira Paulin, Nataša Sirk, Nataša Paulin, Sergij Korošec, Verena Buzzi, Jože Pahor in Miladin Černe.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zadnja številka »Zgodovinskega časopisa«

V zvezi s sestavkom pod zgornjim naslovom, ki smo ga v našem listu objavili 4. oktobra letos, nam je prof. dr. Ferdo Gestrin iz Ljubljane, ki je tudi sourednik Zgodovinskega časopisa, poslal naslednji prispevek, ki ga prav radi objavljamo.

(Ured.)

Proučevanje migracij, med njimi tudi slovanskega prebivalstva, z balkanskega prostora v italijanske dežele, ki so zanimale italijanske in jugoslovanske ter druge zgodovinarje, prve že od konca 18. stoletja dalje, je v zadnjih dveh desetletjih dobilo zopet večji obseg. S tem je poudarjena problematika migracij samih po sebi, še posebej pa z njimi povezana številna vprašanja takratnega življenja v deželah na obeh straneh Jadranskega morja skozi dolga stoletja. Migracijam slovanskega življenja v italijanske dežele moremo slediti od zgodnjega srednjega veka pa do moderne dobe, do začetka 19. stoletja. Vzroki, značaj in posledice teh migracij so se seveda spreminjali in jih ni mogoče poenostavljati. Vsekakor je bil čas od konca 14. do prehoda v 17. stoletje obdobje najbolj množičnega priseljevanja Slovanov z zahodnega dela sedanjih jugoslovanskih dežel v Italijo. Z njim je prešlo v Italijo v vsem tem obdobju na deset in deset tisočev naših ljudi, ki so se nato postopoma vtopili v italijanski sredini z izjemo treh krajev v pokrajini Molise, kjer še danes govorijo njihovi potomci, kakor sami pravijo, »naš jezik«.

Italijanski zgodovinarji dajejo v poslednjem času k poznavanju te problematike velik prispevek tako na raznih mednarodnih kongresih, katerih vsebina se veča na povezave med deželami na obeh straneh Jadranskega morja, a prav tako prihaja to do izraza v delu jugoslovansko-italijanske komisije za zgodovino. Tudi članka prof. S. Anselmija in prof. B. G. Zenobija sta rezultat te dejavnosti in ju je zato objavil Zgodovinski časopis. (Mimogrede naj povemo, da se recipročno tudi vsi jugoslovanski referati z zasedanj komisije objavljajo v italijanskih zgodovinskih revijah.) Prav prikaz njihovih razprav in ugovorov k njuni vsebini v vašem časopisu je vzrok za ta prispevek. Najprej je treba poudariti, da večino podatkov za migracijo z bal-

kanskega prostora v Italijo dajejo italijanski viri, zlasti, lahko bi rekli, neštene notarske knjige iz skoraj vseh italijanskih dežel. Viri o tem zgodovinskem dogajanju, ki jih hranijo jugoslovanski arhivi, so iz razumljivih vzrokov, značilnih za sam proces migracij in za zgodovinsko obdobje, v katerem se proces odvija, sorazmerno redki. Toda vsi ti viri na eni kot na drugi strani v vsem tem zgoraj označenem času, ki pozna le etnično, pokrajinsko ali državno zavest, nikjer ne označujejo izseljence drugače kakor — v večini primerov — z vzdevkom Sclavus, Sclavonus in zelo redko Ciavo, s pokrajinsko oziroma krajevno oznako (npr. de partibus Sclavonie, de Dalmatia, de Ystria oz. de Segna, de Sagabria, de Ragusa itd.), mnogo redkeje po državni pripadnosti (npr. za doseljence iz slovenskih dežel vzdevek Teotonicus ali de Alemania, a za doseljence iz Slavonije vzdevek Ungarus oz. de Ungaria) ali pa jih navajajo zgolj samo po njihovih imenih in priimkih (npr. Marco di Rado, Yuan Babichi itd.). Slovanski izseljenci so v Italijo prihajali iz mnogih sedaj jugoslovanskih, tudi slovenskih, dežel, vendar predvsem iz dežel zahodno od reke Drine, toda za vse je v takratni italijanski sredini veljalo, da so Slovani, torej jezikovna etnična skupina, kakor so jo tedaj v Italiji poznali. Zato je odveč podtikati omenjenima italijanskima zgodovinarjema, da dosledno ovijata narodni izvor Slovanov v umetno meglo, oziroma da govorita o njih samo kot o Slovanih, »...kakor da bi bili Slovani nek narod enako kot Albanci«, njima očitati nekaj šovinizem, češ da po slabi navadi italijanskih avtorjev ne znata ali nočeta razlikovati med posameznimi narodi na Balkanu, ki govorijo slovanske jezike in jih raznarodita v nekako nedoločene Slovane. V posameznih primerih moremo iz virov sicer res ugotoviti pokrajinsko in krajevno pripadnost slovanskih doseljenec v Italijo, vendar to še ne bi bila — tudi zavoljo notranjih selitev in premikov ljudi — trdna osnova za ugotavljanje njihove etnične pripadnosti. Tako je n. pr. ugotovljeno po njihovem jeziku, da so predniki danes ohranjenih Slovanov v Molise govorili štokovščino in da so prišli iz krajev okoli spodnje Neretve v Italijo najkasneje do začetkov 16. stoletja; toda sami poudarjajo, da govorijo, kakor že rečeno, »naš jezik« (in ne hrvaški!) in se seveda nikakor ni-

majo za Hrvate. Prav tako jih kot take ne obravnavajo niti hrvaški niti slovenski (ker jih ni!) niti drugi (to je italijanski) viri, kakor trdi pisec članka z istim naslovom, kakor ga ima ta prispevek. Menimo, da je povsem korektna in znanstveno utemeljena uporaba termina Slovan, ko govorimo o migracijah našega življenja v Italijo v označenem časovnem obdobju; uporabljamo ga po virih tudi vsi jugoslovanski zgodovinarji, ko pišemo o tej problematiki.

Ne bo držalo tudi mnenje kritika, ki očita prof. S. Anselmiju, da se moti, »ko pripisuje tistemu priseljevanju z Balkana predvsem gospodarski vzrok ne pa toliko strah »pred Turki, ki so tedaj pustošili po Balkanu in ga postopoma zavzemali. Ljudje so si hoteli obvarovati življenje in vero ter se rešiti pred zasužnjenjem«, oziroma na drugem mestu, da so izseljenci v času migracijskega procesa v Italijo bežali tja »pred Turki ter hoteli obvarovati svoje otroke pred nevarnostjo, da bi bili ugrabljeni od Turkov in bi morali postati janičarji in sužnji.« Dejstvo je namreč, da je migracijski tok Slovanov v Italijo začel že mnogo pred turškim prodorom in v sedanje zahodnojugoslovanske dežele (iz vzhodnojugoslovanskih dežel izseljencev v Italijo skoraj ni bilo) in je seveda trajal tudi še potem, ko je bilo turško osvajanje zaustavljeno in so prenehali

Poravnajte naročnino!

turški vpadi. Gospodarski vzroki, povezani z vsemi oblikami povezav in stikov dežel na obeh straneh Jadranskega morja, so bili nedvomno poglavitni za migracije v Italijo; njim so se seveda v turškem obdobju priključili še »turški vzroki«. To nam potrjujejo tudi izjave samih izseljencev v Italijo. A prav tako dejstvo, da so se iz dalmatinskih mest, ki so bila pod beneško oblastjo in jih Turki niso neposredno ogrožali, v velikem številu selili v Italijo tudi obrtniki in drugo prebivalstvo. Dokazov za primarnost gospodarskih vzrokov pri migracijah Slovanov v Italijo bi mogli naštet še precej.

S temi pojasnili smo želeli dati večjo težino zgodovinski znanstveni resnici, kakor jo je sprejela jugoslovanska in italijanska historiografija, a ki jo je pisec prejšnjega članka s tem naslovom zaradi nepoznavanja problematike migracij Slovanov z Balkana v Italijo izkrivljal in pri tem naslavljal na oba omenjena italijanska zgodovinarja očitke, ki nimajo osnov in ki ne drže.

Ferdo Gestrin

JOŽKO ŠAYLI

PROTI SEVERU...

9

Sedanja zunanja podoba dvora in notranjih borjačev je iz časov Marije Terezije. Danes je tukaj sedež predsednika republike in njegovih uradov. Velike dvorane so namenjene za državniške sprejeme in niso za ogled.

Ogledamo pa si veliko zgodovinsko stolnico sv. Vida. Glavni del okrog oltarja je starogotski (začet v letu 1344), pozneje dozidan, a večinoma izvirno delo znamenitega arhitekta Parlérža. Drugi del proti glavnemu vходу pa je bil dokončan v novogot-skem slogu šele leta 1929. Čudovito preslikana s freskami je kapela sv. Venceslava, ki je tukaj tudi pokopan. Razen njega pa počivajo v cerkvi še sv. Vid, sv. Vojteh (Adalbert) in sv. Janez Nepomuk.

Ko gremo okrog glavnega oltarja in sledimo odličnim razlagam češke vodičke, opazim nad oboki

grbe nekdanjih cesarskih dežel. Tudi goriškega, nadalje celjskega in izreden grb Slovenske krajine (Dolenjske), pozneje pridružene vojvodini Kranjski (Gorenjski). Ta grb ima najizrazitejšo slovensko zgodovinsko simboliko: karantanski koseški klobuk z vrvicami in rdečo notranjo podlogo na zlatem polju.

Če imajo Čehi tudi danes za svoj zgodovinski znak leva in Poljaki orla ter ju ne zamenjujejo s simboliko ideologije, ki prevlada v določenem obdobju, zakaj bi Slovenci ne mogli ohraniti za ta znak tega znamenitega klobuka, s katerim so ustoličevali karantanske kneze. Manjkalo je pač pravo poznavanje slovenske zgodovinske preteklosti. Tako zelo so nas odpirali svetu, da smo pozabili na same sebe!

Ogledamo si nadalje staro kraljevo palačo, ki stoji na mestu nekdanje palače Premislov. Iz stranskega prostora, kjer je bila Češka pisarna, kot so nekdanj rekli vlad, so razjarjeni zastopniki poluteranjenih čeških stanov zagrabili tri cesarjeve oz. kraljeve uradnike (1618) in jih vrgli skozi okno (niso se ubili), ker so prepovedali gradnjo luteranske cerkve. S tem je izbruhnila 30-letna vojna. Ogledamo si nato še znano srednjeveško Zlatá ulička u Daliborky, slikovito gaso, kjer so srednjeveški alkimisti mešali razne snovi, da bi naredili zlato. Nato pa se zapeljemo v Malo strano ter si peš ogledamo Karlov most, ki ga je po naročilu cesarja zamislil znani Parlérž. Čudovita stvaritev gotike, na obeh straneh mostu pa se vrstijo baročni kipi, ki so jih dodajali v stoletjih. S tega mosta so pod Venceslavom IV. vrgli zvezanega Janeza Nepomuka, ker kralju ni hotel izdati spovedne skrivnosti kraljice. Nekatero baročno palačo v tem predelu mesta so kupila tuja veleposlaništva in jih lepo prenovila.

Popoldne imamo prosto. Gremo v mesto, mimo glavnega kolodvora (Hlavní nádraží), ob njem je

Sodobno kmetijstvo

Splošna pravila o vzreji telet in mladih govedi

Osnovni cilj naše govedoreje je čim boljši gospodarski učinek v proizvodnji mleka in mesa. Pri tem imajo odločilno vlogo: izbira živali z visoko dedno osnovo za ustrezno proizvodnjo, strokovno pravilna nega in prehrana živali ter še zlasti čim večji delež kvalitetne vlakninaste krme v krmnem obroku. Na tem področju so pri nas še znatne rezerve. In vendar je kakovostna, lahko prebavljiva, torej mlada ter okusna vlakninasta krma odločilnega pomena za ješčnost živali oziroma za količino konzumiranih hranilnih snovi iz cenejše domače krme. To je tudi pogoj za zdravje in dobro plodnost govedi. Vse to upoštevamo že pri izbiri in zreji telet za plemo, tako: 1. Za zrejo telet odberemo tehnologijo, s katero bomo čim prej razvili iz ne prežvekovalcev prežvekovalce, ki bodo namesto dragih vrst krmne mleko, starter-že zgodaj sposobne izkoriščati tudi cenejšo vlakninasto krmo. 2. Pri selekciji presojamo razen proizvodnih lastnosti še telesno zgradbo. Za plemo odbiramo živali dovolj obežnega, torej globokega in dolgega trupa, tudi v območju trebuha in prsi, saj so take živali sposobne sprejeti in predelati v mleko več vlakninaste oz. domače krme. 3. Tudi pri zreji plemenskih teličk naj prevladuje v krmnem obroku prav dobra vlakninasta krma, ki jo le dopolnimo z ustreznim koncentratom. Tako bomo razvili in usposobili prebavni trakt telic za večjo konzumacijo in dobro izkoriščanje vlakninaste krme v proizvodnji mleka ter mesa. Odlično krmo dobijo telice na čredinskih pašnikih, tudi z zeleno krmo, pozimi pa jim pokladamo ustrezno mlado uvelo travno silažo in dobro seno. 4. Koncentrat uporabljamo pri zreji teličk kot dopolnilo, s katerim povečamo koncentracijo hranilnih snovi, oziroma prebavljivost krmnega obroka, v obdobju, ko živali še nimajo dovolj razvitih prebavil, da bi lahko dobile vse potrebne hranilne snovi iz osnovne krme.

Za uspešno zrejo telet so potrebni še: 1. Pravilna priprava krave na porod. Važno je,

da kravo presušimo 6 do 8 tednov pred porodom, da ji še v laktaciji popravimo kondicijo in da ji obnovimo zalogo mineralov ter vitaminov v telesu. Presušeno kravo krmimo z odlično vlakninasto krmo, po potrebi dopolnjeno s koncentratom in obvezno dodamo okoli 150 gr vitaminsko mineralne mešanice, n. pr. bovisala. Hranilna vrednost krmnega obroka presušene krave, v primerni kondiciji, naj zadošča za približno 10 litrov mleka, pri čemer moramo upoštevati koncentracijo hranilnih snovi, saj lahko visoko breja krava konzumira le okoli 12 kg suhe snovi na dan. Zato je zelo važna kvaliteta krmnega obroka. Tudi za razvoj ploda in vitalnost teleta je pomembna zlasti založenost matere z vitamini A - D - E. Predvsem mora vsebovati mleziivo veliko karotina oz. A vitamina, ki odločilno vpliva na vitalnost, odpornost in rast telet ter seveda antirahitični D vitamin. Po presoji veterinarske službe lahko uporabimo tudi udarne vitaminske doze. Pri neustrezni prehrani matere so teleta neješčja, nevitarna, zato podlegajo hlevskim infekcijam, zlasti na prebavilih in dihalnih organih. Posledice pa so: slabi telesni razvoj, zahiranost, driske, pljučnice in drugo ter pogini.

2. Po telitvi namestimo tele v temeljito očiščeni in razkuženi ter nastlani posamični boks v zračnem in suhem prostoru, zavarovanem pred preprihom. Čim je tele sposobno popiti ves prvi napoj mleziiva, kar je izredno važno zaradi zaščite pred okužbami, ga napojimo s telesno toplim in čistim mleziivom, navadno dve do največ šestih ur po porodu. Prvi dan napajamo tele 3 do 4-krat po 0,7 do 1,1 mleziiva, drugi in tretji dan pa tri krat po 1 do 1,5l. Nato postopoma povečujemo količino mleka do konca tedna in preidemo na dvakratno napajanje po 3,1 v pričetku 2. tedna. V tem času se odločimo tudi za uporabo mlečnega nadomestka, kar velja zlasti za kmetije, ki mleko prodajajo. Za presojo ekonomičnosti uporabe mlečnega nadomestka velja razmerje 1:7.

Torej 1 kg regeneriranega mleka v prahu za-leže kot 7,1 polnomastnega mleka. Mlečni nadomestek pripravimo po navodilih proizvajalca in ga dajemo teletu od 10 dneva starosti po 6 l na dan v dveh obrokih. 3. Uvodoma smo rekli, da z ustrezno tehnologijo preoblikujemo sesno tele čim prej v prežvekovalca. To dosežemo tako, da omejimo količino mleka na 61-dnevno, kar ne zadošča za sitost živali. Zato prično teleta jemati koncentrat (starter) in seno, ki ju pokladamo na voljo v jasli od 14 dneva starosti naprej, prav tako tudi čisto pitno vodo. Mleko oz. mlečni nadomestek ukinemo postopoma do 8 tedna starosti, če teleta že pojedjo dnevno najmanj 1 kg starterja in 1 kg sena.

Bistvo tehnologije je v tem, da s koncentratom kemično usposabljammo sluznico prebavil za izločanje prebavnih sokov ter za prebavljanje in vsrkavanje hranilnih snovi. Seno pa ima fizikalni učinek zaradi mehaničnih dražljajev, s katerimi vzpodbuja gibanje prebavil in ritmične kontrakcije vampa, s čimer se usposablja stene in volumen prebavnega trakta, zlasti vampa. Vamp se v tem času tudi naseli z drobnoživkami, ki so s svojimi fermenti odgovorne za prebavljanje surove vlaknine in ostalih hranilnih snovi. Na ta način lahko teleta odstavimo že v starosti 2 mesecev, s 4 meseci pa imajo že ustrezno razmerje med predželodci in želodcem kot odrasli prežvekovalci. Če pa najdemo teleta z velikimi količinami mleka in celo daljši čas, ali če teleta sesajo, potem ne jemljejo dovolj koncentrata niti sena. Te živali sicer v začetku hitreje priraščajo, vendar pri odstavitvi močno shujšajo, ker še ne izkoriščajo druge krme. Takšen način zreje je drag in povzroča več prebavnih motenj, kot zreja z malimi količinami mleka.

Pri teži 100 g zamenjamo postopoma starte s krmilom za zrejo telet (n. pr. grover). Količino koncentrata povečujemo do starosti 6 mesecev — do 2 kg na dan, nato pa ga postopoma zmanjšujemo do 10. meseca starosti. Istočasno se povečuje konzumacija sena, silaže, zelene krme, paše i. dr. Silažo pričnemo uvajati že po 2. mesecu starosti, če imamo odlično uvelo travno silažo, sicer pa šele od 6. meseca naprej. Po 2. mesecu lahko uvajamo tudi male količine pese ali zelene krme.

V starosti nad 12 mesecev so prebavni organi že dovolj prostorni, zato so živali sposob-

Z. T.

(Dalje na 8. strani)

Smetanovo divadlo, sedaj operno, do zadnje vojne pa znano nemško gledališče. Tu je tudi Národní muzeum. Odpravimo se k Vltavi, da bi znova uživali rečno krajino.

Prav ob reki se nahaja Národní divadlo, ki ga sedaj popolnoma prenavljajo. Zgradili so ga leta 1883 z nabirkami med češkim narodom. Toda to gledališče se je čisto odtujilo svojemu narodnemu poslanstvu. V njem je kmalu triumfiral liberalizem. Predvajali so francoske igre s pikantnimi baleti in scenami, češ da se je treba odpreti času in svetu. Seveda na škodo izvirnega domačega ustvarjanja.

Gledališka histerija je segla s Češke prav doli na Slovensko in tudi od tu so se vozili gledat predstave v to češko kulturno "svetišče".

Imam občutek, ko si ogledujem mogočno zgradbo, da se je takratna češka gledališka zadeva znova ponovila še okoli leta 1965 v Ljubljani, ko je režiser Mile Korun režiral Cankarjevo »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski« le preveč dobesedno, tako da ni bilo mogoče prav razlikovati, kje se neha popoprast in se začne umetnost. Človek bi si ne mislil,

da se nekdanji liberalni duh znova pokaže po tolikih letih.

Večerjamo pa tokrat pri Fleku, kamor je zahajal tudi Švejk. Gostilna je iz leta 1499, ima lastno pivo in tu se je bil ustavil tudi Napoleon. Toda pivo je nekam vodenega okusa in večerja je nekoliko mastna, brez pravega okusa.

Po večerji pa gremo na predstavo češke folklo-re v gledališče na rečnem otoku Vltave. Tako lepega folklornega nastopa res še nisem videl, kot je bil ta. Bogastvo čeških, slovaških, zlasti pa moravskih noš, poklicni plesalci, brezhibno izvajanje, in glasba. Kakšna umetniška zakladnica je lahko preprosta ljudska kultura. Notranje poživljeni se vračamo v hotel. Zjutraj zgodaj odrinemo iz Prage.

Ko smo bili zapustili zlato mesto ob Vltavi, se zdi, da nas poslej do Gorice ne more zanimati nič drugega več. Na meji za Češkimi Budějovicami opravimo tokrat zelo hitro in okoli poldneva smo že v Linzu ob Donavi, kjer nas čaka kosiolo. Nato pa po avtocesti proti Solnogradu, odtod po napoldograjeni avtocesti proti velikima alpskima predoro-

ma pod Turami in pod Kačjakom (Katschberg). Preseneti me, da so Avstrijci na tej smeri že izvršili tako veliko zahtevnih del, skoraj večina nove avtoceste vodi po nosilnih stebrih. Preden zapeljemo skozi Turski predor je že napravljen odcep, za smer po dolini Aniče (Enns) proti Leobnu in Gradcu. Oba predora pa vodita v smeri proti Beljaku. Za Kačjakom imamo zastoj. Reka dopustniških vozil iz Nemčije se je zagozdila v dolini reke Lieser, kjer avtocesta še ni gotova. Končno pa le dospemo do Špitale ob Dravi in se usmerimo do Beljaka, potem do Trbiža in še pred polnočjo smo v Gorici.

In končni vtis? Človek skoraj ne bi verjel, da nove državne meje in različni politični sistemi v nekaj letih ustvarijo med narodi, ki so poprej stoletja bivali pod istimi vladarji, tolike razlike. O Gorici ne bi mogli govoriti, da ima še kaj srednje evropskega, razen zgodovine. Narodi pa doživljajo vsak svojo usodo in nosijo posledice svojih idejnih ter političnih odločitev (20.-28.7.1979).

KONEC

KNUT HAMSUN POTEPUHI

Poslovenil Oton Župančič 76

»Ah, da, da, bilo je dosti dobro za nas tukaj doma, ampak — Ne, ne bi se mogla več pripraviti, da bi tukaj sedela in poganjala nit za nitjo, čisto pozabila sem...« In za šalo je sedla na sedež, premaknila nekolikokrat brdo in se pomilovalno smehljala takim statvam.

Loviza Magreta je bila izprijena. Spomnil se je trenutka, ko mu je kazala svoje zaklade v kašči: bilo je mnogo, bila je ponosna, bile so tkane odeje, nekaj ovčjih kož, doma tkana pražnja obleka, malo masla v deži, o, ni bilo malo, in Edevart je izrazil svoje občudovanje češ, da je imenitno. Opoldan je dobil od nje kaše in mleka, in to je bilo dobro jelo. Prav natanko se je spominjal tistega dne.

Ali se je mogoče norčevati iz statev, ki so leta in leta preživljale njo in dvoje njenih otrok? To ni mogoče brez nespameti in površnosti. Edevart je začutil nekakšno mrzkost proti nji. Opazoval je, kako je stopala v statve: z obema nogama hkrati, da bi bila videti prav fina — ona, ki mu je pravkar brez vsakega sramu obljubila vroč večer. Nenaravnosti se je naučila, umetnij se je naučila: ko mu je pokazala svoje čipkasto krilo, ga je prijel kakor s kleščami. Kako je stopala včasih v statve? Vedno z eno nogo najprej, čisto naravno, z eno nogo za drugo, tenko krilo se ji je napelo preko stegen, život se ji je dvakrat upognil in potem je sedela. Bila je zdrava in krasna mlada žena, ki je okobalila sedež...

Posvetoval se je z Avgustom o tem, da se mu je nekaj pripetilo, kar ga vznemirja, trapi. Toda Avgust je imel sam silo dela, svoje službe pri Knoffu ni mogel za delj časa zapustiti, nekaj je namerjal, a nedostajalo mu je kapitala. »Ali bi uganil, s čim se bavim?« je vprašal.

Edevart je mislil samo na svojo zadevo in je rekel: »Podoba je, kakor da bom moral iti domov v zaliv in zidati.«

»Ampak tega, v kar sem se zdaj spustil, ti ne razumeš,« je nadaljeval Avgust. »Poglej!« je rekel in potegnil iz žepa rjav kos kamena.

Edevart ta čas ni imel smisla za šale in neumnosti, delal se je, kakor da kamena ne vidi, in ponovil, da pojde domov in bo zidal.

»Zidal? Imaš denarja za to?« je vprašal naposled Avgust. »Potlej bi mogel meni kaj posoditi, tako sem na malem!« Ah, ta Avgust, hudičevo čuden človek, spreten, lahak ptič in divji, toda spreten.

Ne, Edevart ni mogel dajati na pósito. Tudi ni imel denarja za zidanje, pa kaj bi sicer, poskusiti mora.

»Potežkaj no ta kamen,« je rekel Avgust, »vzemi ga v roko!«

Edevart je prijel kamen in ga izpustil. In ko se je Avgust naglas zakrohotal, je Edevart osupel zammral: »Nenavadno težka je bila ta figa!«

»Kovina!« je oznanil Avgust.

»No, pa kaj potlej?«

»Kaj potlej? To utegne biti prav tako zlato ali srebro ali kaj drugega. Potežkaj recimo tegale!« In Avgust mu je pomolil drug rjav kamen.

Edevart: »Tudi ta je težak. Iste vrste.«

»Tako je. Le nič se ne boj, da ni to kovina, naj bo kovina kakršnekoli vrste že.«

»Kaj boš s tem počel?« je vprašal Edevart.

»To boš videl, kadar pride čas. Poslal sem v Trondhjem zaboj, in tam delajo najbrž noč in dan preizkuse in mi sporoče, kadar si bodo na jasnem. Saj ne živim tukaj na Knoffovem nabrežju čisto kakor bedak. Neko nedeljo sem stal in se ozrl po gorah, pa sem se odpravil nanje in iskal kovin. Da, ni mi bilo treba dosti časa in ne dosti kladiva. Kovina, pravim? Ves hrib je kovina te težke vrste. Vem, kaj govorim.«

»No, potemtakem je pa gotovo Romeovo?«

»Misliš? Tak vzemi no malo pamet v roke! Gore so svobodne vsem rudoslovcem, vendar sem moral k policijskemu komisarju in se dati vpisati. Pozneje pojde to seveda pred kralja.«

»Da, če bi le bilo zlato!« je rekel Edevart ravnodušno. Ni ga zanimalo kamenje, in zopet je sprožil o svojem potovanju domov.

Avgust: »Da mi ne odideš, preden ne zvem, kaj je v kamenju. Zakaj, če je žlahtna kovina, ti bom pomogel z denarjem za zidanje. Kaj hočeš zidati? Ali ni štacuna dovolj velika?«

»Stvar je taka,« je razkladal Edevart, »da ne morem priti domov z njo in otrokom, ko nimam hiše, da bi ju spravil pod streho.«

»Kajpak da utegne biti samo svinec in govno v kamenu,« je mmljal Avgust zamišljeno. »Tako bi se bil zastonj potil, tudi pošiljatev je bila draga, bil je težak zaboj. Če ne bi bilo tako naneslo, da sem ga poslal po nekom od posadke na poštnem parniku zastonj, bi imel kamenje še zdaj tukaj.«

Edevartu to ni šlo v koš in dejal je: »Potemtakem pošiljatev vendar ni bila draga?«

»Da ne? Ali mu nisem moral dati za to svoje ure!«

»Svoje ure?« je vzkliknil Edevart.

»Misliš, da mi je kaj zanjo!« je odgovoril Avgust. »Če je v kamenju zlato, ga imam celo goro in lahko podarim uro vsakemu človeku v norveški deželi in državi. Več ne rečem.«

Besedovanje o kamenju, rjavem kamenju, težkem kamenju. Edevartu se je posvetilo, da je tovariš prav zdaj sam v škripcih in ga ne more podpirati, pokimal je in šel svojo pot.

Ko se je nekoliko oddaljil, se je obrnil, nekaj mu je seglo v glavo, stopil je tik Avgusta in rekel: »Kaj praviš? Saj si vendar svojo uro izgubil?«

»Izgubil?«

»Pri ribarjenju. In Magnus iz štacune da ti jo je vzel.«

»No — ne, spet sem jo našel. Zaklenil sem jo bil pred njim.«

»Torej je takrat nisi imel v čolnu?«

»Ne. Kaj sem že hotel reči? Saj tega menda ne boš raznašal, kar sem ti pripovedoval?«

»O Magnusu?«

»Ah kaj, Magnus!« je rekel Avgust zaničljivo. »O tem mislim, kar sem našel v Če bi kdo vtaknil v to svoj nos, bi kar drevel k meni in si hoteli izposojati denar, po pet tolarjev in še več, ženske so najhujše, te se ne dajo odpraviti. Tako sem posodil neki, recimo, svoj zlati prstan, pa misliš, da sem ga dobil nazaj? Srečno pot! Daj no, potiplji, tako je, kakor da je pod prsti malo mastno,« je rekel Avgust in mu zopet molil kamenje.

»Da, pa kaj potlej?«

»Potlej je namreč prava vrsta. Čim mastnejša je gruda, tem več kovine je v nji. Bil sem po raznih krajih in imam vsakovrstnih izkušenj.«

»Tisto že, tisto.«

»Preskrbel sem si magnet, pa teh kamenov ne vleče nase, potemtakem ni taka prazna šara kakor železo.«

»Kaj pa misliš, da utegne biti?«

»Tega ne vem. Ali tudi zlata ne vleče magnet nase. Lahko poskusiš s svojim prstanom.«

Da, seveda, besedovanje o kamenju, ali Edevart je zdaj poslušal tovarišve besede, vprašal je: »Potemtakem res misliš, da si v gorah nekaj našel?«

»Da sem nekaj našel?« je zavpil Avgust. »Ljuba duša, ali sem slep in zabit? Mar ne vidiš sam? In to ti rečem, Edevart, ne smeš se mi ganiti odtod, dokler ne dobim poročila iz Trondhjem. Ne maram in ne maram, da bi odšel od mene praznih rok, to si zapomni. Zidati, praviš? Potem moraš kar takoj na veliko zidati in ne delati neumnosti.«

Edevart je odveslal nazaj na Doppen in začel zopet lenobo pasti. Sestanek z Avgustom mu je olajšal srce. Tovariševa vera v zagonetne poskuse s kamenjem je tudi Edevarta omajala, mislil je: »Bog ve, nemara je našel zlato, zakaj pri Avgustu nikoli ne veš!« Predvsem pa je dobil Edevart odlog, bilo mu je prijetno, da mu ni treba že jutri potovati, bilo se je težko in mučno odločiti, in javil je Lovizi Magreti, da mora potovanje še nekoliko odložiti, ker še nečesa čaka.

(Dalje)

SPLOŠNA PRAVILA

O VZREJI TELET IN MLADIH GOVEDI

(nadaljevanje s 7. strani)

ne izkoristiti toliko kakovostne vlakninaste krme, kot je potrebujejo za dovolj hitro rast in razvoj. Pri ustrezni dinamiki razvoja naj bi priraščale telice do 1 leta starosti okoli 0,7 kg na dan, od 1 do 2 let pa okoli 0,6 kg na dan ali v povprečju po 0,65 do 0,70 kg na dan. V starosti 6 mesecev so teličke težke približno 170 kg, v starosti 1 leta 300 kg, telijo pa naj v starosti 2 let, težke okoli 500 kg.